

MEĐUNARODNI MONETARNI FOND
DIREKCIJA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU
Informacija za javnost

Informacija za javnost br. 03/13
ZA OBJAVLJIVANJE ODMAH
3. veljače 2003

Međunarodni monetarni fond
Washington, D.C. 20431 USA

MMF je odobrio Hrvatskoj 146 milijuna dolara vrijedan *stand-by* kredit na razdoblje od 14 mjeseci

Izvršni odbor Međunarodnog monetarnog fonda (IMF) danas je odobrio Hrvatskoj *stand-by* kredit od 105,9 milijuna specijalnih prava vučenja (oko 146 milijuna američkih dolara) na razdoblje od 14 mjeseci koje završava u travnju 2004. u cilju pružanja podrške njezinom ekonomskom i financijskom programu. Hrvatske vlasti ne namjeravaju povući sredstva i tretirat će *stand-by* kao aranžman sklopljen kao mjeru opreza.

Nakon rasprave Izvršnog odbora, gđa Anne Krueger, prva zamjenica generalnog direktora i vršiteljica dužnosti predsjedatelja Izvršnog odbora je rekla:

“Pozdravljam odluku hrvatskih vlasti da donesu gospodarski program za 2003. kojim nastoje provesti dalju fiskalnu konsolidaciju i strukturne reforme, stavljajući težište na stabilizaciju udjela javnog duga u BDP-u, povećanje fleksibilnosti tržišta rada i ubrzanje napretka u privatizaciji. Programom se počinju uspostavljati temelji za fiskalnu održivost i održive visoke stope gospodarskog rasta koje u sljedećim godinama trebaju biti popraćene kontinuiranom fiskalnom prilagodbom i strukturnom reformom.

Da bi stabilizirale udjel duga u BDP-u, nakon njegovog višegodišnjeg kontinuiranog rasta, bitno je da hrvatske vlasti smanje proračunski deficit i spriječe rast izdavanja novih državnih garancija. Također se očekuje da će privatizacijski prihodi, koji su konzervativno planirani, dati svoj doprinos stabilizaciji udjela duga u BDP-u. Planirano smanjenje proračunskog deficita značajno ovisi o provedbi usvojene politike plaća i o planovima za smanjenje broja zaposlenih u sektoru obrane. Odlučnom provedbom ovih politika osiguralo bi se pravovremeno provođenje investicijskog programa. Nove kriterije za izdavanje državnih garancija potrebno je odlučno primjenjivati u 2003. kako bi se priječio porast te vrste obveza. Privatizacijski planovi hrvatskih vlasti doprinijet će tome da neto zaduživanje ne pređe proračunom predviđenu razinu.

Fiskalna konsolidacija i veće oslanjanje proračuna na domaće financiranje bi trebali doprinijeti zaustavljanju aprecijacijskih pritisaka na tečaj i dobro se poklapaju s investicijskim potrebama novih privatnih mirovinskih fondova i razvojnim potrebama domaćeg tržišta kapitala. Iako je stabilnost tečaja dobro poslužila gospodarstvu, središnja banka treba dopustiti veću fleksibilnost tečaja kako bi odvrtila pokušaje

stvaranja deviznih pozicija koje nisu zaštićene od rizika i jednosmjernih predviđanja tečaja.

Iako se očekuje usporavanje monetarne ekspanzije nakon prošlogodišnje konverzije u euro, krediti privatnom sektoru nastavljaju snažno rasti. Središnja banka treba nastaviti pažljivo pratiti bankovni sustav kao bi osigurala da odluke banaka vezane uz odobravanje kredita ostanu zdrave.

Strukturne mjere koje je potrebno provesti u skladu s programom imaju za cilj povećati konkurentnost, zaposlenost i rast u srednjem roku. Najvažnije su u ovom kontekstu mjere za poboljšanje funkcioniranja tržišta faktora i proizvoda koje će svrstati ovo tržište među ona na kojima se primjenjuju najbolje prakse Europske unije."

DODATAK

Najnovija gospodarska kretanja

Nakon dvije godine uzastopnog gospodarskog rasta, obilna domaća potražnja nastavlja davati snažan doprinos ekonomskoj aktivnosti. Sa 3,8 posto u 2001., realni BDP je povećan na 5,0 posto u prvih devet mjeseci 2002., potaknut jakom domaćom potrošnjom i poslovnim i državnim investicijama. Usprkos očekivanom usporavanju rasta potrošnje i investicija u četvrtom tromjesečju, predstavnici Misije MMF-a predviđaju da je rast u 2002. premašio 4 posto.

Usprkos slabom ostvarenju robne razmjene koje je rezultat slabosti u eksternom okruženju i pomanjkanja strukturnih promjena, snažan izvoz usluga i privatni transferi su dali doprinos ograničavanju deficita tekućeg računa platne bilance. Turistička sezona je bila dovoljno dobra te je neutralizirala snažan porast uvoza. To će vjerojatno rezultirati smanjenjem deficita tekućeg računa na 3,6 posto BDP-a u 2002., sa 3,8 posto koliko je iznosio u 2001.

Inflatorni pritisci su i dalje pod kontrolom uz ukupnu inflaciju koja je u prosjeku vjerojatno pala sa 4,9 posto zabilježenih u 2001. na 2,2 posto u 2002. Iako se monetarna ekspanzija usporava, dinamika rasta krediti privatnom sektoru i dalje je snažna. Tečaj domaće valute je uglavnom stabilan, a Hrvatska narodna banka (HNB) je uglavnom intervenirala kako bi zaustavila njegovu aprecijaciju. Likvidnost bankovnog sustava je i dalje visoka, dok su kamatne stope na tržištu novca trenutačno na razini od oko 1,5 posto.

Daljnji je napredak postignut na području fiskalne konsolidacije i, usprkos intenziviranju radova na području prometne infrastrukture i stanogradnje, očekuje se da je deficit proračuna opće države smanjen sa 6,8 posto u 2001. na 6,2 posto BDP-a u 2002. Međutim, usprkos smanjenju deficita, predviđa se da je udjel duga proračuna opće države u BDP-u sa 55 posto zabilježenih na kraju 2001. porastao na 57,5 posto na kraju 2002., i to uglavnom zbog većeg broja izdanih državnih garancija.

Sažetak programa

Cilj novog programa je postizanje napretka na području dugoročne fiskalne održivosti i jačanje izgleda za održive visoke stope rasta. Hrvatske vlasti smatraju svoj program nastavkom njihovih srednjoročnih napora usmjerenih ka fiskalnoj konsolidaciji i strukturnim reformama u prilično zahtjevnom predizbornom razdoblju. S obzirom na snažnu eksternu poziciju, hrvatskim vlastima nije potrebna financijska podrška MMF-a te su uvjerenе da će im disciplinirana provedba programa koji je podupire MMF i porast povjerenja financijskih tržišta, koji će popratiti njegovu provedbu, pomoći da ostvare njihove ciljeve.

Iako je došlo do određenih fiskalnih uzmaka, programom predviđena stopa gospodarskog rasta iznosi oko 4,5 posto te bi trebala biti rezultat poboljšanja eksternih uvjeta, porasta povjerenja i kumulativnog učinka strukturnih reformi. Osnovni doprinos bi trebao doći od neto izvoza i domaće potražnje sektora stanovništva. Većina poticaja koje donosi značajan program izgradnje autocesta bit će vidljiv u prvoj polovici 2003.

Planirano je da će inflacija mjerena cijenama na malo u 2003. ostati na razini nižoj od 3,5 posto. U skladu sa svojom primarnom zadaćom održavanja stabilnosti cijena, HNB je spreman pooštriti monetarnu politiku ako se pokaže je ciljana inflacijska stopa ugrožena. On namjerava održati pokrivenost uvoza bruto međunarodnim pričuvama na razini većoj od 5 mjeseci. Provedba monetarne politike u skladu s programom će u velikoj mjeri biti olakšana fiskalnom prilagodbom, smanjenim oslanjanjem države na inozemne izvore financiranja i novim zakonom o deviznom poslovanju.

Osnovni cilj fiskalnog programa za 2003. je stabilizacija udjela duga proračuna opće države u BDP-u. U skladu s tim ciljem, u proračunu za 2003. predviđeno je smanjenje deficita proračuna opće države s očekivanih 6,2 posto BDP-a u 2002. na 5,0 posto BDP-a u 2003. Uz konzervativno procijenjene prihode od privatizacije i prestanak daljeg rasta državnih garancija, očekuje se da je deficit ovakvog opsega dovoljan za stabilizaciju udjela duga u BDP-u na razini od 57,5 posto BDP-a procijenjenoj za kraj 2002. S obzirom na učinak koji na proračun za 2003. imaju izvanredni čimbenici - prije svega program izgradnje autocesta, koji čini neto deficit od 1,9 posto BDP-a, i smanjenje prihoda zbog uvođenja drugog stupa mirovinskog osiguranja, za koji se očekuje da će dosegnuti 1,3 posto BDP-a - proračunski deficit od 5 posto BDP-a čini se ambicioznim ciljem. Budući da je proračunom predviđeno smanjenje udjela prihoda u BDP-u, smanjenje deficita bi moglo biti ostvareno znatno većim smanjenjem udjela rashoda u BDP-u.

Da bi ostvario ciljeve vezane uz fiskalnu prilagodbu, program se snažno oslanja pooštrenu politiku plaća u sektoru države. To će biti postignuto općim zamrzavanjem plaća i provedbom nedavno usvojenih zakonskih akata koji reguliraju reformu sektora obrane, a kojima je predviđeno smanjenje broja zaposlenih za 12.000 u prvih devet mjeseci 2003. Nominalno smanjenje nekih drugih bonusa i naknada za zaposlene u središnjoj državi također će doprinijeti zadržavanju ukupne mase plaća unutar proračunskog okvira. U skladu s programom, financiranje deficita se manje oslanja na prihode od privatizacije i inozemno zaduživanje, a više na domaće izvore financiranja. Za razliku od proteklog razdoblja i Vladinih izvornih planova

zaduživanja u 2003., neto zaduživanje u iznosu koji odgovara 3,8 posto BDP-a uglavnom će se nastojati ostvariti na domaćem tržištu kapitala. Ovo je zaduživanje potrebno pažljivo koordinirati s HNB-om koji je u svom monetarnom programu predvidio da će bankovni krediti državi iznositi 1,3 posto BDP-a.

Strukturne će reforme biti važan element programa zbog svoje važnosti za održive visoke stope rasta. Kad je riječ o fiskalnom području, potrebno je reći da su hrvatske vlasti u potpunosti svjesne potrebe poboljšanja transparentnosti i upravljanja dugom. Zakonski okvir financijskog sektora dodatno će pojačati novim zakonom o deviznom poslovanju, podzakonskim aktima za provedbu novog zakona o bankama i novom odlukom kojom se regulira izračunavanje neto otvorene pozicije banaka za bonitetne svrhe. Nadalje, Vlada je odlučna u svojoj namjeri da ubrza privatizaciju i restrukturiranje INA-e, HEP-a i poduzeća koja su u vlasništvu HFP-a, DAB-a i mirovinskog fonda. Vlada je dostavila Saboru zakon o radu koji ima za cilj učiniti tržište rada fleksibilnijim. Na kraju, Vlada trenutačno priprema nove zakone o trgovačkim društvima, tržišnom natjecanju i stečaju, te će započeti provedbu reforme pravosuđa.

Republika Hrvatska je postala članicom MMF-a 14. prosinca 1992., a njezina kvota¹ iznosi 365,1 milijuna specijalnih prava vučenja (oko 503 milijuna američkih dolara). Hrvatska je podmirila sve svoje obveze po kreditima MMF-a.

¹ Kvota neke članice u MMF-u određuje, posebice, iznos njene upisane kvote, broj glasova, pristup MMF-ovim izvorima financiranja i alokaciju SPV-a.

Tablica 1. Hrvatska: Ključni makroekonomski indikatori, 1999-2003.

	1999.	2000.	2001.	Projekcije 2002.	Program 2003.
	(promjena u postocima)				
Proizvodnja i cijene					
Realni BDP	-0,9	2,9	3,8	4,0	4,2
Stopa inflacije mjerena cijenama na malo (prosječna)	4,1	6,2	4,9	2,4	3,0
Stopa inflacije mjerena cijenama na malo (na kraju razdoblja)	4,4	7,4	2,6	3,5	2,1
	(postotak BDP-a)				
Štednja i investicije					
Bruto nacionalna štednja	18,6	19,4	19,8	21,5	23,0
Bruto domaće investicije	25,7	21,8	23,6	25,1	26,6
Operacije proračuna opće države					
Prihodi i potpore	48,4	46,2	44,7	45,4	45,0
Rashodi i neto posudbe	56,6	52,7	51,5	51,5	50,0
Ukupno stanje	-8,2	-6,5	-6,8	-6,2	-5,0
Prihodi od privatizacije 1/	4,9	3,1	3,7	2,0	1,2
Inozemno financiranje	3,3	4,2	2,0	3,8	1,5
Domaće posudbe (uključ. dospjele neplaćene obveze)	0,0	-0,8	1,1	0,4	2,2
	(na kraju razdoblja, promjena u postocima)				
Novac i krediti					
Krediti ostalim domaćim sektorima	...	9,4	24,5	29,8	13,7
Ukupna likvidna sredstva	...	28,9	45,2	11,7	14,4
Primarni novac	...	13,6	51,9	23,1	15,6
	(na kraju razdoblja, u postocima)				
Kamatne stope					
Prosječne kamatne stope na depozite	4,3	3,4	2,8	1,7 ^{4/}	
Prosječne kamatne stope na kredite	13,5	10,5	9,5	13,0 ^{4/}	
	(u mil. USD)				
Platna bilanca					
Saldo tekućih transakcije	-1.398	-439	-740	-800	-893
(postotak BDP-a)	-7,0	-2,4	-3,8	-3,6	-3,6
Kapitalne i financijske transakcije	2.786	1.814	2.503	3.166	1.465
Ukupno stanje	410	611	1.344	1.109	572
	(na kraju razdoblja, u mil. USD)				
Dug i pričuve					
Bruto međunarodne pričuve	3.025	3.525	4.704	5.706	6.278
(u mjesecima uvoza robe i nefaktorskih usluga)			4,7	5,3	5,6
Bruto raspoložive međunarodne pričuve 2/	2.249	2.629	3.653	4.547	5.038
(u mjesecima uvoza robe i nefaktorskih usluga)			3,7	4,3	4,5
(kao postotak kratkoročnog duga) 3/	125	123	171	307	260
Omjer servisiranja inozemnog duga i izvoza (postotak)	21,0	23,5	23,1	25,3	17,4
Javni dug (postotak BDP-a)	47,8	53,2	55,1	57,5	57,2
U tome: inozemni	29,1	33,7	33,0	33,3	32,4
Ukupni inozemni dug (postotak BDP-a)	49,6	59,7	57,5	61,7	59,0

Izvori: Hrvatska narodna banka, *World Economic Outlook* i procjene MMF-a

1/ U 2000., obuhvaćaju 0,5 posto BDP-a starih poreznih potraživanja države.

2/ Bruto raspoložive međunarodne pričuve usklađene naniže za kratkoročnu deviznu štednju redeponiranu na račune HNB-a i za iznos nedospjelih blagajničkih zapisa HNB-a nominiranih u stranoj valuti.

3/ Kratkoročni je dug prikazan na osnovi preostalog dospjeća. Obuhvat je ograničen na kratkoročna kreditna zaduženja registrirana kod HNB-a.

4/ Listopad. Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji.